

IES MARIA SARMIENTO

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

XEOGRAFÍA E HISTORIA

CUARTO DE EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

ANO ACADÉMICO: 2018/19

ÍNDICE

1.	GLOSARIO	3
2.	CONTEXTO	5
	O Centro	5
	O ALUMNADO	6
	OBXECTIVOS ESO	8
3.	SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN	10
4.	Relacionar aspectos curriculares para cada unidade / proxecto / tema	16
5.	CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	18
6.	METODOLOXÍA	19
	Outras decisións metodolóxicas	22
7.	AVALIACIÓN	24
	Avaliación inicial	24
	Acreditación de coñecementos previos [Só 2º bacharelato, se procede]	24
	Avaliación continua	25
	Avaliación final [Só para ESO e bacharelato]	26
	Avaliación extraordinaria [Só para ESO e bacharelato]	26
	Recuperación e avaliación de pendentes [Só para ESO e bacharelato]	26
8.	AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE	28
	Indicadores de logro do proceso de ensino	28
	Indicadores de logro da práctica docente	28
9.	AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA	29
10.	ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	30
	Medidas ordinarias e extraordinarias	30
11.	ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	31
12.	REFERENCIAS NORMATIVAS	31

1. GLOSARIO

Desenvolvemento curricular	2ª nivel de planificación curricular. Inclúese no PE.
Programacións didácticas	3º nivel de planificación. Realizada polos departamentos didácticos.
Programación de aula	4º nivel de planificación. Realizada polo profesorado.
Programación didáctica	Instrumento de planificación curricular específico de cada área que pretende ordenar o proceso de ensino - aprendizaxe do alumnado. Debe responder a estas cuestións: 1. Que, cando e como ensinar / 2. Que, cando e como avaliar / 3. Como atender á diversidade.
Criterios de avaliación	Referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias. Responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina (art. 2.3. do Decreto 86/2015).
Estándares de aprendizaxe	Especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliábeis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado.
Criterios de cualificación	
Indicadores de logro	Son especificacións dos estándares para graduar o seu nivel de adquisición. Forman parte dos criterios de cualificación de dito estándar. O instrumento máis idóneo para identificar esa graduación sería a rúbrica (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015, BOE 29/1/2015). O docente é o responsable da súa definición e posta en práctica.
Grao de consecución dun estándar	Serve para sinalar o grao mínimo de consecución esixible dun estándar para superar a materia (art. 13.3d da Resolución 27/7/2015). Canto maior sexa o grao esixido de consecución, máis importante se considera o estándar.
Criterios de cualificación e instrumentos	Serven para ponderar “ o valor ” que se dá a cada estándar e a proporción que cada instrumento utilizado para avalialo achega a ese valor.
Procedementos e instrumentos	Os procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo do alumnado, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente (art. 7.6, terceiro parágrafo, da Orde ECD 65/2015).
Rúbrica	Instrumento de avaliación que permite coñecer o grao de adquisición dunha aprendizaxe ou dunha competencia.
Portfolio	Achega de producións dun alumno/a.
OUTROS ASPECTOS	
Graduación dos estándares	Para identificar o progreso dos estándares ao longo dunha etapa.
Perfil de área	Conxunto de estándares de aprendizaxe avaliábeis que ten unha área ou materia. Dado que os estándares de aprendizaxe avaliábeis póñense en relación coas competencias, este perfil permitirá identificar aquelas competencias que se

Perfil competencial	desenvolven a través desta área ou materia (art. 5.6 Orde ECD 65/2015). Son a referencia para a programación, a avaliación e o reforzo.
Avaliación das competencias	A avaliación do grao de adquisición das competencias debe estar integrada coa avaliación dos contidos , na medida en que ser competente supón mobilizar os coñecementos, destrezas, actitudes e valores (art. 7.3 da Orde ECD 65/2015).
Nivel de desempeño das competencias	Poderanse medir a través dos indicadores de logro, tales como rúbricas ou escalas de avaliación [...] que teñan en conta á atención á diversidade (art. 7.4 da Orde ECD/65/2015).
Tarefa	É a acción ou conxunto de accións orientadas á resolución dunha situación ou problema, nun contexto definido, combinando todos os saberes dispoñibles para elaborar un produto relevante. As tarefas integran actividades e exercicios.
Identificación de contidos e criterios	Exemplo: B1.1: B1: Bloque de contido / 1: Número de contido dun bloque.
Identificación de estándares	Exemplo: XHB1.1.2 XH: Abreviatura da área: Xeografía e Historia. B1. Bloque de contidos do que xorde o estándar. 1. Número do criterio de avaliación que orixina o estándar. 2. Número de estándar dun determinado criterio de avaliación.

No portal de Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria (<http://www.edu.xunta.es/portal/guiadalomce>) están dispoñibles, en formato doc e desagregados por áreas:

- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- A Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

2. CONTEXTO

O Centro

O I.E.S. María Sarmiento é un centro público dependente da Consellaría de Educación da Xunta de Galicia. O Centro está formado por cinco edificios máis un ximnasio e un polideportivo compartido co outro instituto do concello.

Está composto polos seguintes edificios:

- (a) EDIFICIO A: Administración do centro, sala de profesores, despachos dos cargos directivos e orientación, aulas de ESO e do ciclo de Administración, Informática, laboratorio de ciencias e aula de tecnoloxía.
- (b) EDIFICIO B: Biblioteca, aulas de informática, aulas de ESO e de FP Básica, laboratorio de física e química.
- (c) EDIFICIO C: Aulas de música e plástica, FP Básica de mantemento de vehículos e talleres dos ciclos de electricidade e de transporte e mantemento de vehículos.
- (d) EDIFICIO D: Aulas de ESO e BAC, talleres de soldadura e aula técnica, talleres de carrozaría e aula técnica.
- (e) EDIFICIO E: Aulas de bacharelato, FP Básica de Mantemento de vehículos, cociña e comedor escolar.

1. SITUACIÓN

O centro está situado no concello de Viveiro, que é un concello do norte da provincia de Lugo pertencente á Comarca da Mariña Occidental. O dito concello limita ao norte co mar Cantábrico, ao sur co concello de Ourelo, ao este co de Xove e ao oeste co d'O Vicedo.

Segundo as cifras oficiais da poboación a 1 de xaneiro de 2017 (datos obtidos do Instituto Galego de Estatística) Viveiro tiña 15550 habitantes nesa data. É o terceiro concello con máis poboación da provincia de Lugo poer detrás de Lugo e Monforte de Lemos.

No tocante á situación socioeconómica do alumnado, dicir que a maioría das familias encadraríanse dentro da clase media. En canto á situación da residencia familiar predominan o alumnado que provén dos núcleos de poboación de Celeiro, Viveiro centro, Covas e o centro urbano d'O Vicedo, combinados cunha poboación moi rural diseminada polos concellos d'O Vicedo, Ourelo, Muras e a parte sur do concello de Viveiro.

2. Centros adscritos

- (a) CEIP de Celeiro
- (b) CEIP do Vicedo
- (c) CEIP Plurilingüe Santa Rita de Galdo

3. Ensinanzas que oferta o centro no presente curso

Dentro do réxime xeral:

- (a) Educación Secundaria Obrigatoria cos dous Programas de Mellora da Aprendizaxe e Rendemento, un en 2º da ESO de dous anos académicos e outro en 3º da ESO dun ano académico.
- (b) Programas de Formación profesional básica de Mantemento de vehículos e de Servizos administrativos.
- (c) Ciclos formativos de grao medio: Xestión administrativa, Soldadura e caldeiraría, Instalacións eléctricas e automáticas, Carrozaría (só 2º curso porque para o vindeiro ano non se vai ofertar) e Electromecánica de vehículos automóbiles.

- (d) Ciclos formativos de grao superior: Administración e finanzas, Automoción (só o 1º curso este ano porque é a primeira vez que se oferta) e Sistemas electrotécnicos e automatizados.
- (e) Bacharelatos nas modalidades de Ciencias, Humanidades e Ciencias Sociais.

Dentro do réxime de ensinanzas de adultos

- (a) ESA Nivel III, módulos I, II, III e IV
- (b) Ciclo formativo de Xestión administrativa modular
- (c) Bacharelatos nas modalidades de Ciencias e Ciencias Sociais.

4. Características singulares

- (a) O centro dispón de comedor escolar.
- (b) O alumnado dispón de transporte escolar.
- (c) O número de alumnos supera os 750 estudantes no presente curso.

O ALUMNADO

1. Poboación inmigrante

No presente curso hai un total de 29 alumnas e alumnos con nacionalidade non española, repartidos da seguinte forma (datos a 1/11/2018):

Nacionalidade	Nº de estudantes
Alxeriana	2
Arxentina	1
Brasileira	5
Británica	1
Dominicana	8
Peruana	1
Portuguesa	2
Romanesa	7
Uruguaia	2

2. Estatística de matrícula

Ensinanza	Quenda	Grup	Mullere	Home	Total
1º Ensinanza secundaria obrigatoria	Xornada	A	13	11	24
	Xornada	B	13	12	25
	Xornada	C	12	13	25
2º Ensinanza secundaria obrigatoria	Xornada	A	9	12	21
	Xornada	B	8	13	21
	Xornada	C	8	13	21
	Xornada	D	13	6	19

2º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	Xornada	D	4	2	6
3º Ensinanza secundaria obrigatoria	Xornada	A	15	4	19
	Xornada	B	9	10	19
	Xornada	C	7	10	17
3º Ensinanza secundaria obrigatoria PMAR	Xornada	C	3	4	7
4º Ensinanza secundaria obrigatoria	Xornada	A	18	6	24
	Xornada	B	11	13	24
	Xornada	C	8	6	14
4º Ensinanza secundaria obrigatoria	Xornada	C	5	5	10
1º Bacharelato Ciencias	Xornada	B	12	12	24
1º Bacharelato Humanidades e ciencias	Xornada	A	9	5	14
1º Bacharelato Humanidades e ciencias	Xornada	A	5	4	9
2º Bacharelato Ciencias	Xornada	A	3	2	5
	Xornada	B	18	12	30
2º Bacharelato Humanidades e ciencias	Xornada	A	7	5	12
2º Bacharelato Humanidades e ciencias	Xornada	A	8	4	12
(A)-1º Bacharelato Ciencias	Nocturno	A	3	7	10
(A)-2º Bacharelato Ciencias	Nocturno	A	4	6	10
(A)-2º Bacharelato Humanidades e ciencias	Nocturno	A	8	5	13
1º Administración e finanzas	Xornada	A	13	8	21
1º Automoción	Xornada	A	1	19	20
1º Electromecánica de vehículos automóviles	Xornada	A	2	18	20
1º Instalacións eléctricas e automáticas	Xornada	A	3	6	9
1º Mantemento de vehículos	Xornada	A	0	16	16
1º Servizos administrativos	Xornada	A	13	3	16
1º Sistemas electrotécnicos e automatizados	Xornada	A	0	24	24
1º Soldadura e caldeiraría	Xornada	A	0	23	23
1º Xestión administrativa	Xornada	A	11	6	17
2º Administración e finanzas	Xornada	A	9	3	12
	Xornada	B	1	0	1
2º Carrozaría	Xornada	A	0	5	5
	Xornada	B	0	3	3
2º Electromecánica de vehículos automóviles	Xornada	A	2	5	7
	Xornada	B	0	6	6

Ensinanza	Quenda	Grup	Mullere	Home	Total
2º Instalacións eléctricas e automáticas	Xornada	A	0	8	8
	Xornada	B	0	1	1
2º Mantemento de vehículos	Xornada	A	0	10	10
2º Servizos administrativos	Xornada	A	6	5	11
	Xornada	B	1	0	1
2º Sistemas electrotécnicos e automatizados	Xornada	A	0	7	7
2º Soldadura e caldeiraría	Xornada	A	2	13	15
	Xornada	B	0	3	3
2º Xestión administrativa	Xornada	A	9	1	10
(A)-Sistemas electrotécnicos e	Nocturno	X	0	3	3
(A)-Xestión administrativa	Nocturno	A	17	6	23
	Nocturno	B	3	2	5
	Nocturno	X	1	0	1

(A)-ESO Módulo 1 (1º Cua.)	Nocturno	A	5	7	12
(A)-ESO Módulo 3 (1º Cua.)	Nocturno	A	16	14	30
	Nocturno		1	0	1
(A)-ESO Módulo 4 (2º Cua.)	Nocturno	A	0	1	1
			349	428	777

3. Medidas organizativas para a atención á diversidade

Este ano non cursa 4º da ESO ningún alumno con necesidades educativas especiais.

2.2.2 Outras características

Non hai ningunha outra característica salientable.

OBXECTIVOS ESO

- a Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as

diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

- n Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
- ñ Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito
- o Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

1 a v a l i a c i ó n	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Material de ref. (libro de texto, outros...).	Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Bloque B1	Contido		Mes	Sesiões
	BLOQUE 1: O século XVIII en Europa ata 1789					
1	B1.1	Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías. Francia, Inglaterra, España e Galicia.	Texto Vicens- Vives	SET	8	
	B1.2	A Ilustración.				
	B1.3	Arte e ciencia en Europa no século XVIII.		OUT		
2 e 4	Bloque B2	Contido		Internet	OUT UBR O	12
	BLOQUE 2: A era das revolucións liberais					
	B2.1	Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económicas e sociais; principais consecuencias.				
B2.2	Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español					
3 e 5	Bloque B3	Contido			NOV	15
	BLOQUE 3: A Revolución Industrial					
	B3.1	Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.				
	B3.2	Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.				
	B3.3	Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas de organización).				
	B3.4	Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?				
B3.5	A ciencia no século XIX.					
6	Bloque B4	Contido	DEC	8		
	BLOQUE 4: O Imperialismo do século XIX					
	B4.1	O imperialismo no século XIX: concepto.				
	B4.2	Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.				

2 a v a l i a c i ó n	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Material de ref. (libro de texto, outros...).	Temporalización	
	UD / Tema / Prox.	Bloque B4	Contido		Mes	Sesiões
	BLOQUE 4: O Imperialismo do século XIX					
7	B4.3	Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial..	Texto Vicens- Vives	XAN	7	
	B4.4	Revolución Rusa..				
	B4.5	. A arte no século XIX..				
8	Bloque B5	Contido		Internet	XAN- FEB	8
	BLOQUE 5. A época de entreguerras (1919-1945)					
	B5.1	Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión..				
B5.2	Fascismo italiano e nazismo alemán					
9	Bloque B5	BLOQUE 5. A época de entreguerras (1919-1945)			FEB	8
	B5.3	II República española e a Guerra Civil				
10	Bloque B6	Contido			MAR ZO	8
	BLOQUE 6 As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)					
	B6.1	Orixes da II Guerra Mundial..				
	B6.2	Desenvolvemento da II Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.				
	B6.3	O Holocausto..				
11	Bloque	Contido				

	B6	BLOQUE 6 As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)		MAR ZO- ABRI L	8
	B6.4	4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.			
	B6.5	Procesos de descolonización en Asia e África. ■			

3ª A V A L I A C I Ó N	UD / Tema / Prox.	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS		Material de ref. (libro de texto, outros...).	Temporalización	
					Mes	Sesións
12	Bloque B7	BLOQUE 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético		Texto Vicens- Vives Internet	ABRI L	8
	B7.1	Evolución dos bloques soviético e capitalista. O "Welfare State".				
	B7.2	Crise do petróleo (1973)				
	Bloque B8	BLOQUE 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI				
	B8.1	. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo				
13	Bloque B8	Contido BLOQUE 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI		Texto Vicens- Vives Internet	ABRI L- MAIO	8
	B8.2	Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias				
	B8.3	Transición política en España: da ditadura á democracia (1975-1982)				
	B8.4	Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.				
	Bloque B9	Contido BLOQUE 9: A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI				
14	B9.1	A globalización económica: concepto e características.		Internet	MAIO - XUÑ O	8
	B9.2	Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización				
	B9.3	Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.				

T o d o o c u r s o	Bloque B10	BLOQUE 10 A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía		Texto Vicens- Vives Internet	Todo o curso	Todo o curso
	B10.1	Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.				
	B10.2	Cambio e continuidade.				
	B10.3	Tempo histórico				
	B10.4	Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea				

Temporalización: 1ª AVALIACIÓN

Tema / UD	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias Clave	Estándares de aprendizaxe (1)	Instrumentos								Elementos transversais								
						Grao mínimo consec.	Proba escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb. (2)	Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
1	B1.1	B1.1	XHB1.1.1	CSC,CAA,CC L	Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo	100	70%		30%					X	X				X			
			XHB1.1.2	CSC,CAA,CC L	Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	50			30%				X	X								
	B1.2	B1.2	XHB1.2.1	CSC,CCEC,CC L	Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	50			30%					X	X							
	B1.3	B1.3	XHB1.3.1	CSC,CMCCT,CAA	Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época	10			30%						X	X				X	X	
			XHB1.3.2	CSC,CMCCT	Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas	80			30%						X	X						
2-4	B2.1	B2.1	XHB2.1.1	CSC,CAA,CC L	Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron	75	70%		30%					X	X		X		X			
			XHB2.1.2	CSC,CAA,CC L	Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores	10			30%					X	X		X		X			
	B2.2	B2.2	XHB2.2.1	CSC,CAA,CC L	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e contras	10			30%					X	X		X		X			
			XHB2.2.2	CSC,CAA	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	90			30%					X	X		X		X			
			XHB2.2.3	CSC,CAA,CC L	Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	90			30%						X	X		X		X		

3-5	B3.1	B3.1	XHB3.1.1	CSC,CAA,CC L	Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	90	70%		30%					X	X		X		X		
	B3.2	B3.2	XHB3.2.1	CSC,CAA,CC L	Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas	10			30%					X	X		X		X		
			XHB3.2.2	CSC,CAA,CC L	Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	20			30%					X	X		X		X		
	B3.3	B3.3	XHB3.3.1	CSC,CS IEE,CC L	Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais	80			30%					X	X		X		X		
	B3.4	B3.4	XHB3.4.1	CSC	Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España	20			30%					X	X		X		X		
	B3.5	B3.5	XHB3.5.1	CSC,CAA,CMCCT	Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	5			30%					X	X		X		X		
6	B4.1	B4.1	XHB4.1.1	CSC,CAA,CC L	Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relación económicas transnacionais.	100	70%		30%					X			X		X		
			XHB4.1.2	CSC,CAA,CC L	Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización	10			30%					X			X		X		
	B4.2	B4.2	XHB4.2.1	CSC,CAA	Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	70			30%					X			X		X		

Temporalización: 2º AVALIACIÓN					Estándares de aprendizaxe (1)	Instrumentos								Elementos transversais								
Tema / UD	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias Clave		Grao mínimo consec	Proba Escrita	Proba oral	Trab. ind.	Trab. grupo	Cad. clase	Rúb. (2)	Obs. aula	CL	EOE	CAA	TIC	EM P	EC	PV	EV	
7	B4.3	B4.3	XHB4.3 .1.	CSC,CAA	Diferencia os acontecementos dos procesos da IIª Guerra Mundial	100	70 %				30 %			X	X				X	X		
			XHB4.3 .2.	CSC,CAA	Analiza o novo mapa político de Europa.	100	70 %					30 %				X		X				
			XHB4.3 .3.	CSC,CAA,CC L	Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	100	70 %					30 %			X	X						X
	B4.4	B4.4	XHB4.4 .1.	CSC,CAA,CC L	Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	100	70 %				30 %			X	X	X			X			
	B4.5	B4.5	XHB4.5 .1.	CSC,CAA,CC L,CCEC	Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	100	70 %				30 %			X	X							
XHB4.5 .2.			CSC,CAA,CC L,CCEC	Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	100	70 %					30 %			X	X		X					
8	B5.1	B5.1	XHB5.1 .1.	CSC,CAA	Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	50	70 %				30 %			X	X							
			XHB5.1 .2.	CSC,CAA,CC L	Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	30	70 %					30 %			X				X	X		
			XHB5.1 .3.	CSC,CAA,CC L	Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	40	70 %					30 %			X							X
	B5.2	B5.2	XHB5.2 .1.	CSC, CCL	Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	20	70 %				30 %			X								
9	B5.3	B5.3	XHB5.3 .1.	CSC, CCL	Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	100	70 %				30 %			X					X			
			XHB5.3 .2.	CSC,CAA,CC L	Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	40	70 %					30 %			X	X				X		X

1 0	B6.1	B6.1	XHB6.1 .1.	CSC,CAA	Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	100	70 %				30 %			X				X	
	B6.2	B6.2	XHB6.2 .1.	CSC,CAA	Sitúa nun mapa as fases do conflito.	70	70 %				30 %					X	X		
			XHB6.2 .2.	CSC,CAA,CC L	Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	40	70 %				30 %			X					
			XHB6.2 .3.	CSC,CAA,CC L	Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	50	70 %				30 %			X		X			
	B6.3	B6.3	XHB6.3 .1.	CSC	Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	80	70 %				30 %			X				X	X
1 1	B6.4	B6.4	XHB6.4 .1.	CSC,CAA,CC L	Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	50	70 %				30 %			X		X			
			XHB6.4 .2.	CSC,CAA,CC L	Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	90	70 %				30 %			X					
	B6.5	B6.5	XHB6.5 .1.	CSC, CCL	Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	40	70 %				30 %			X		X			X
			XHB6.5 .2.	CSC,CAA	Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	70	70 %				30 %			X					
1 2	B7.1	B7.1	XHB7.1 .1.	CSC,CAA,CC L	Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	10	70 %				30 %			X					
			XHB7.1 .2.	CSC	Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	20	70 %				30 %			X					
	B7.2	B7.2	XHB7.2 .1.	CSC,CAA,CC L	Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	50	70 %				30 %			X					
	B8.1	B8.1	XHB8.1 .1.	CSC,CAA	Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	10	70 %				30 %			X		X			
			XHB8.1 .2.	CSC	Comprende os proles e contras do estado do benestar.	10	70 %				30 %			X					X

4. Relacionar aspectos curriculares para cada unidade / proxecto / tema

Temporalización: 3ª AVALIACIÓN					Estándares de aprendizaxe avaliados	Instrumentos de avaliación									Elementos transversais							
Tem a/ U D	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias Clave	Estándares de aprendizaxe (1)	Grao mínimo conse c.	Prob a escrita	Prob a oral	Trab . Ind.	Trab . grupo	Cad. clase	Rúb (2)	Ob s. Aula	C L	EO E	CA	T I C	EM P	E C	PV	E V	
13	B7.3	B7.3	XHB7.3.1.	CSC	Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	100	70%				30%			X					X	X		
			XHB7.3.2	CSC, CAA, CCL	Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	100	70%					30%			X					X	X	
14	B8.2	B8.2	XHB8.2.1.	CSC, CAA, CCL	Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	100	70%				30%			X	X		X					
	B8.3	B8.3	XHB8.3.1	CSC, CAA,	Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	100	70%				30%			X	X		X					
			XHB8.3.2	CSC, CAA, CCL	Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	70	70%					30%			X	X		X				
			XHB8.3.3	CSC, CAA, CCL	Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	100	70%					30%			X	X		X				
	B8.4	B8.4	XHB8.4.4	CSC, CAA,	Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	70	70%															
15	B9.1	B9.1	XHB9.1.1	CSC, CAA, CCL	Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	70	70%				30%			X	X		X					
			XHB9.1.2	CSC, CAA, CCL	Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	20	70%					30%										
	B9.2	B9.2	XHB9.2.1	CSC, CAA	Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos	20	70%				30%											
	B9.3	B9.3	XHB9.3.1	CSC, CAA, CCL	Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	20	70%				30%											
	B10.1	B10.1	XHB10.1.1	CSC, CAA, CCL	Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico.	25	70%				30%			X	X		X					

			XHB10 .1.2	CSC,CAA	Sopese como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.	50	70%				30 %								
			XHB10 .1.3	CSC,CAA,CC L	Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	30	70%				30 %								

B10. 2	B10 .2	XHB10 .2.1	CSC,CAA,CC L	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	25	70%				30 %			X	X		X			
		XHB10 .2.2	CSC,CAA	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	20	70%				30 %									
B10. 3	B10 .3	XHB10 .3.1	CSC,CAA,CC L	Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	10	70%				30 %									
B10. 4	B10 .4	XHB10 .4.1	CSC,CAA	Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	10	70%				30 %									

LENDAS DE COMPETENCIAS	LENDAS TRANSVERSAIS
CCL: Competencia en comunicación lingüística CMCCT: Competencia matemática e competencias en ciencia e tecnoloxía CD: Competencia dixital CAA: Competencia en aprender a aprender CSC: Competencias sociais e cívicas CSIEE: Competencia en sentido da iniciativa e espírito emprendedor CECC: Competencia en conciencia e expresións culturais	CL: Comprensión lectora EOE: Expresión oral e escrita CA: Comunicación audiovisual TIC: Tecnoloxías da información e a comunicación EMP: Emprendemento EC: Educación cívica PV: Prevención da violencia EV: Educación e seguridade viaria

5. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

<p style="text-align: center;">C C L</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo <ul style="list-style-type: none"> - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. <ul style="list-style-type: none"> - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores <ul style="list-style-type: none"> - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e contras <ul style="list-style-type: none"> - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas <ul style="list-style-type: none"> - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relación económicas transnacionais <ul style="list-style-type: none"> - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. <ul style="list-style-type: none"> - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. <ul style="list-style-type: none"> - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. <ul style="list-style-type: none"> - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa. - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas. - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. <ul style="list-style-type: none"> - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. <ul style="list-style-type: none"> - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
<p style="text-align: center;">C M C T</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papeldos científicos na súa propia época <ul style="list-style-type: none"> - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. <ul style="list-style-type: none"> - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.
<p style="text-align: center;">C D</p>	<p style="text-align: center;">-</p>
<p style="text-align: center;">C A A</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo <ul style="list-style-type: none"> - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época <ul style="list-style-type: none"> - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia

	<p style="text-align: center;">para os/as historiadores</p> <ul style="list-style-type: none"> - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e contras <ul style="list-style-type: none"> - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes. - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra. - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas <ul style="list-style-type: none"> - Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos. - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX. - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. <ul style="list-style-type: none"> - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. <ul style="list-style-type: none"> - Diferencia os acontecementos dos procesos da IIª Guerra Mundial <ul style="list-style-type: none"> - Analiza o novo mapa político de Europa. - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. <ul style="list-style-type: none"> - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos. - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia. - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. <ul style="list-style-type: none"> - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). <ul style="list-style-type: none"> - Sitúa nun mapa as fases do conflito. - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. <ul style="list-style-type: none"> - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. <ul style="list-style-type: none"> - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. - Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947). <ul style="list-style-type: none"> - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. - Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época
C S C	TODOS OS ESTÁNDARES, POR SER COMPETENCIA DA ÁREA
C C E C	<ul style="list-style-type: none"> - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais -

6. METODOLOXÍA

Aspectos xerais

Sendo o obxectivo último o achegamento do alumnado ós feitos e procesos histórico-xeográficos, combinaranse metodoloxías integradoras acordes ó principio de aprendizaxe construtiva.

Os contidos traballaranse gradualmente, partindo da competencia inicial do alumnado reflectida na avaliación inicial, priorizando as actividades de tipo procedemental, especialmente no comezo do curso, para asegurar unhas bases sólidas para o resto do tempo. O enfoque estará claramente orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas.

Coa finalidade de conseguir eses obxectivos potenciaremos as actividades participativas, aquelas nas que o alumnado teña que esforzarse por usar a súa capacidade de análise, imaxinación e cooperación. Combinaremos, polo tanto, o traballo cooperativo co traballo individual, sen esquecer a diversidade presente na aula, con alumnos de diversas capacidades e ritmos de aprendizaxe. As TIC tamén estarán presentes na aula medida en que os recursos o permitan.

Estratexias metodolóxicas

- Organización dos contidos por medio de esquemas e síntesis, o máis sinxelo, ata lograr a realización de organigramas e mapas conceptuais
- Corrección na expresión cunha linguaxe específica da disciplina.
- Comprensión dos contidos dentro dun proceso continuo de construción dos coñecementos. elaboración de traballos de indagación a partir de fontes diversas (escritas, mapas, imaxes, audiovisuais, informática...)
- Resolución de problemas diversos a través de debates, argumentacións
- Simulacións.
- Creación de material TIC por parte do alumnado

Exemplo de secuenciación de traballo na aula

Motivación:

- Actividade de exploración de ideas e coñecementos previos.
- Formulación de cuestións que promovan o interese
- Presentación da actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

Información do profesor/a:

- Información básica para todo o alumnado.
 - explicación oral significativa, apoiándose no libro de texto, en presentacións, audiovisuais,... para unha mellor reconstrución conceptual histórica
 - subliñado de ideas-eixe que vertebran de xeito coherente a evolución e os cambios en aspectos fundamentais
 - desenvolvemento temático de carácter acumulativo e progresivo. Cada nova unidade se sustenta no traballado anteriormente.
 - tratamento de fontes documentais que se consideren necesarias, sexan tomadas do libro de texto ou aportadas polo docente, a fin de fomentar os procedementos de indagación e comprensión
 - fomento da participación, a reflexión e a confrontación de ideas
- Información complementaria para reforzo e apoio.
- Información complementaria para afondamento e ampliación, a criterio do profesorado

Traballo persoal:

- Comprensión de conceptos e contidos clave
- Lectura e comprensión de textos

- Análise de documentos, pequenas investigacións, etc.
- Resposta a preguntas.
- Resolución de problemas.
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficas, sínteses ou mapas conceptuais.

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, etc.
- Exposicións orais.
- Probas escritas.
- Traballos individuais e en grupo.
- Observación do traballo na aula.

Para a presentación de cadernos e traballos o alumnado deberá seguir as seguintes indicacións

CADERNO DE TRABALLO

Será tipo dossier, específico da materia.

A primeira folia, a portada, incluirá o nome da materia e nome e curso do alumno

As follas serán con cuadrícula e iguais en tamaño (preferiblemente A4). Non se admitirán follas arrancadas de libreta.

As follas levarán número de páxina, o que se fará a medida que se precise (non antes). De ter que intercalar follas, estas levarán o número da páxina anterior e a palabra *bis*.

Cada tema comezará en folia diferente e estará encabezada polo título.

Os contidos estarán diferenciados claramente baixo epígrafes distintos:

Exercicios. Indicarase o título e o nº de páxina, deixando un pequeno espacio libre para posibles correccións.

Apuntamentos.

Diccionario.

Presentación. Á hora de escribir non se pode esquecer:

Deixar os marxes precisos

Non se permite empregar lapis (agás nas gráficas) ou *tippex* para as correccións

Uso de cores. Utilizar negro ou azul, só se poderán empregar outras cores para destacar títulos, epígrafes,... pero de facelo hase manter a norma para todo o caderno.

A lingua utilizada será a galega

TRABALLOS

Empregar sempre a lingua galega

Escritos con procesador de textos, a máquina ou man. Neste caso coidar a caligrafía.

Xustificar os parágrafos

Deixar marxes: 3 cm arriba, 2 cm abaixo, a dereita e a esquerda

Elaborar unha portada que recolla:

Título do traballo (en maiúsculas)

Nome e apelidos, curso do autor (se son varios, colocaranse por orde alfabético do primeiro apelido)

Ano académico

Estes dous últimos datos irán preferiblemente no lado inferior dereito

Engadir unha contraportada en branco

Numerar as páxinas, comezando despois da contraportada

A primeira folla levará o índice. Incluirá os apartados e o seu número de páxina

De se incluír imaxes, han levar pé en alusión ós contidos tratados e a fonte

Non se admiten tachaduras ou tippex

Na derradeira folla, antes da contraportada, irá a bibliografía: libros, revistas, prensa,.... O xeito correcto das referencias bibliográficas é como segue:

Bibliografía de formato papel:

Libros:

Autor/s (separados por punto e coma) comezando polos apelidos. Título (subtítulo se o hai), sempre en cursiva.

Editorial, cidade, data.

Exemplo: Jakson, G. "*La República española y la guerra civil*". Editorial Crítica, Barcelona, 1976

Enciclopedias: ao tratarse dunha colección indicaremos o número de volumes e_o número do/s utilizados

Exemplo: "*Historia Universal del Arte*". Volume 3. Editorial Planeta, Barcelona, 1.990. 10 volumes

Artigos de prensa ou revistas:

Autor. Título do artigo. Título da publicación, páxina e data.

Exemplo: Ambrós, I.. "*La creación de una zona de libre cambio con EE.UU. divide a la UE*". *La Vanguardia*, pág

Outras decisións metodolóxicas

- Agrupamentos:

Non se prevén agrupamentos especiais na aula agás os necesarios para realizar traballos grupais cando o profesorado o decida ou o teña sinalado na programación de cada curso. Para este tipo de traballos grupais seguiranse as indicacións inherentes a esta metodoloxía pedagóxica

- Espazos:

As clases se desenvolveran na Aula Específica de cada grupo, nas Aulas Informáticas, na Biblioteca, nas áreas destinadas a Exposicións Temporais e noutras áreas determinadas do Centro educativo que, por unha ou outra causa, sexan axeitadas en cada momento.

- Materiais e recursos didácticos:

Como recurso principal, o libro de texto utilizado é o da Vicens Vives (o alumnado e o profesorado dispoñen deste libro tamén en versión dixital. As páxinas web elaboradas polo profesorado serven, asimesmo de base metodolóxica.

Por outro lado para a comprensión dos temas serán necesarios:

- Mapamundi. Non podemos construír un coñecemento sobre o marco xeográfico mundial se temos problemas á hora de situar poboacións ou rexións
- Fontes documentais históricas e historiográficas seleccionadas polo profesor
- Prensa
- Imaxes. Diapositivas, fotografías, debuxos, planos, tanto do libro de texto como procedente doutras fontes, aportados polo profesor, buscados polos alumnos, consultados en Internet ou na biblioteca. Consideramos que o uso de imaxes axuda a fixar coñecementos, sobre todo cando se trata de estudar un marco temporal e cultural tan dilatado
- Gráficas, mapas históricos ou temáticos, moitos deles realixados polos propios alumnos a través das ferramentas TIC
- Para determinadas actividades precisarase ordenador con acceso a internet (busca de información, realización de exercicios, exposicións de PowerPoint, etc.)
- Proxector e pantalla

Os grupos contan coa súa propia aula na que se dispón do material informático preciso (pizarra dixital, proxector e ordenador)

7. AVALIACIÓN

Avaliación inicial

Data prevista de realización

Ao longo da primeira semana do curso

Proba (proba tipo test, preguntas e respostas, confección de mapas, gráficos... relacionados cos estándares, etc.)

- Descrición do tipo de proba:

Constará de preguntas tipo test, preguntas de respostas curtas, breve comentario de gráficos ou textos, relacionado cos estándares . Para coñecemento de capacidades e contidos básicos previos que permitisen unha boa asimilación dos novos contidos presentes no curso

Mecanismo para informar ás familias

Os resultados serán comunicados á Titoría a través da sesión de pre-avaliación que se realiza en outubro. No caso de detectar carencias significativas comunicariáse coa familia do alumno e o Departamento de Orientación coa maior brevidade posible

Consecuencias dos resultados da proba

A nivel académico, sen valor

Acreditación de coñecementos previos [Só 2º bacharelato, se procede]

Procedemento que se seguirá:

- a) Matrícula como pendente.
- b) Proba.

De optar pola PROBA,

- a) Tipo de proba:
- b) Procedemento para a avaliación:

Periodicidade coa que se farán probas escritas (cada cantos temas, cantas por trimestre ou avaliación, etc.)

As probas escritas soamente representan unha parte da nota do alumnado. Realizaranse entre unha e dúas por trimestre segundo a programación de cada grupo, que ten en conta o número de estándares, o nivel do grupo e os criterios do profesorado. De acordo con estes dous derradeiros criterios, o número de probas pode variar, independentemente do sinalado na programación inicial, cambios que serán oportunamente reflectidos nas Actas de Departamento.

O número de traballos individuais e doutros mecanismos de avaliación será do mesmo xeito, variable. Aparecerán recollidos no Caderno de Clase

En todo caso, o alumnado que non puidera realizar o exame na data prevista deberá entregar un xustificante médico para poder facer o dito exame en outra data diferente á programada. Os traballos individuais que non foran realizado durante o período lectivo terán, asimismo, data de entrega.

Como se cualifican as probas, os traballos individuais ou colectivos, o traballo no caderno de clase, a observación do traballo na aula (ponderación, redondeo...)

Nota media ponderada, segundo as porcentaxes aprobadas para cada estándar, e redondeo final. Será tida en conta a presentación e pulcritude nos traballos, así como a ortografía. As faltas graves de ortografía (tipo confusión b/v, colocación do h, etc.) suporá o desconto de 0,1 puntos por cada unha delas ata un máximo de 1 punto.

Esixirase un 10% sobre o 30% do valor dos traballos individuais para seren sumados á porcentaxe correspondente sobre o 70% das probas.

Aspectos que se van valorar dentro da observación do traballo na aula e instrumentos para a recollida desta información

Aspectos a ter en conta: cumprimento das tarefas, atención, esforzo, participación, interese, puntualidade, autonomía e cooperación.

O instrumento de recollida de datos será o caderno do profesor

Como se calcula a cualificación de cada unha das avaliacións (ponderación, redondeo...)

Media aritmética das tres avaliación e redondeo final

Mecanismo/s para recuperar unha avaliación ou proba non superada

Proba ou traballo para recuperar os estándares de cada avaliación suspendida nos que non se acade o grado mínimo de consecución

As recuperacións das avaliacións non superadas realizaranse ao inicio da avaliación seguinte.

Avaliación final [Só para ESO e bacharelato]

Alumnado que deberá realizar a avaliación final

Aquel alumnado que teña sen recuperar algunha das avaliacións do curso, tras as probas de recuperación trimestrais

Descrición do tipo de proba

Similar ás trimestrais, en función dos estándares

Estándares que se van avaliar (todos, só os pendentes...)

Aqueles estándares indicados cun grado mínimo de consecución superior a 80 en cada avaliación non superada

Como se calcula a cualificación final (ponderación, redondeo, etc.)

Media aritmética de cada avaliación e nota final por redondeo

Criterios do centro para a promoción

Avaliación extraordinaria [Só para ESO e bacharelato]

Descrición do tipo de proba: número de preguntas, valoración de cada unha delas, etc.

A proba será similar ás do curso en función dos estándares
Avaliaranse aqueles estándares indicados cun grado mínimo de consecución superior a 80

Como se calcula a cualificación

100% da nota da proba

Recuperación e avaliación de pendentes [Só para ESO e bacharelato]

Mecanismos para o seguimento (clases de recuperación, traballos, reunións de seguimento, etc.)

Para lograr que o alumno acade as destrezas básicas poderemos organizar varias reunións ao longo do ano, nas que realizaremos exercicios específicos axeitados á materia e ao nivel propios de cada curso, ademais de sinalar os contidos mínimos sobre os que os alumnos deben traballar. Recibirán tamén material para traballar na casa. Os profesores do curso ordinario da materia pendente farán o seguimento do traballo e resolverán as dúbidas que presenten.

Como se avalía (avaliacións parciais, avaliación final, cualificación de traballos realizados, etc.)

- Entrega de exercicios trimestrais (entregaranse e recolleranse semanalmente)
- Un único exame avaliable no mes de maio, no caso de non entregar as actividades trimestrais ou ser estas avaliadas negativamente

Como se calcula a cualificación final (ponderación, redondeos, etc.)

Media aritmética de cada traballo e nota final por redondeo

Descrición do tipo de proba extraordinaria: número de preguntas, valoración de cada unha delas, etc.

Nos exercicios entregados valoraremos especialmente:

- A identificación, no libro do texto e noutras fontes de información, dos procesos e mecanismos básicos que rexen a realidade social e as interrelacións entre os feitos políticos, económicos, sociais e culturais, utilizando este coñecemento para comprender o pasado e as sociedades actuais
- A localización no tempo e no espazo dos procesos e acontecementos máis relevantes na historia
- A identificación dos trazos físicos e humanos de Europa, España e Galicia
- A organización da información para facilitar a súa recuperación en diferentes contextos (sínteses, mapas conceptuais, liñas do tempo,...)
- A comprensión de información verbal, escrita, gráfica, icónica, estatística e cartográfica procedente de fontes diversas
- A corrección na expresión cunha linguaxe específica da disciplina, especialmente tras a realización dunha lectura comprensiva de fontes de información
- O subliñado de ideas-eixe que vertebran de xeito coherente a evolución e os cambios en aspectos fundamentais

Como se calcula a cualificación da proba

100% da nota dos exercicios entregados ao longo do curso

ou

100% da proba escrita final de maio ou setembro

8. AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE

Indicadores de logro do proceso de ensino

	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo.				

Indicadores de logro da práctica docente

	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécese a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino – aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécese ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

9. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica

- Periodicidade coa que se revisará.
- Contidos que foi preciso engadir ou eliminar con respecto á programación prevista.
- Medidas que se adoptarán como resultado da revisión.

Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para ESO e bach.].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				
Observacións:				

10. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Medidas ordinarias e extraordinarias

Medidas ordinarias	
Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> • Adecuación para algún alumno/a ou grupo da estrutura organizativa do centro e/ou da aula. <p>a) Tempos diferenciados, horarios específicos, etc.</p> <p>Non, ao longo deste curso, ao non cursar a nosa materia ningún alumno cunhas necesidades específicas que así o esixisen</p> <p>b) Espazos diferenciados.</p> <p>Non se contemplan</p> <p>c) Materiais e recursos didácticos diferenciados.</p> <p>O Departamento ten elaborado materiais diferenciados para alumnos que requiran reforzo (dous este ano) por ter dificultades para acadar os contidos mínimos. Material suplementario para alumnos que superen con facilidade eses contidos mínimos non son proporcionados este curso</p> <ul style="list-style-type: none"> • Desdoblamento de grupos. <p>Non</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reforzo educativo e/ou apoio de profesorado na aula. <p>Reforzo con materiais específicos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Adaptacións metodolóxicas para algún alumno / grupo, como traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos, etc. <p>Non neste curso</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adaptación dos tempos e/ou os instrumentos de avaliación para algún alumno/a. <p>Non se contemplan para este curso</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programas de reforzo para o alumnado que tivo promoción sen superar todas as materias. <p>O especificado no apartado alumnado con materia pendente do curso anterior</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programa específico para alumnado repetidor da materia. <p>Non se contempla dita posibilidade</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aplicación personalizada dese programa específico para repetidores da materia. <p>Non se contempla dita posibilidade</p>

Medidas extraordinarias

Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none">• Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT / AL. <p>Neste curso nmon temos ningúan alumno con estas características.</p> <ul style="list-style-type: none">• De ser o caso, grupos de adquisición das linguas (para alumnado estranxeiro).• De ser o caso, grupos de adaptación da competencia curricular (alumnado estranxeiro).• Outras medidas organizativas: escolarización domiciliaria, escolarización combinada, etc.	<ul style="list-style-type: none">• Adaptacións curriculares na materia. <p>Cada alumno con adaptación Curricular ten o seu propio currículo, elaborado polo profesorado do Departamento, en colaboración co profesorado PT</p> <ul style="list-style-type: none">• De ser o caso, agrupamento flexible ou específico autorizado na materia.• Alumnado con flexibilización na escolarización.• Descrición do protocolo de coordinación co profesorado que comparte co titular da materia os reforzos, apoios, adaptación, etc. (coordinación cos PT / AL / outro profesorado de apoio / profesorado do agrupamento / etc. <ul style="list-style-type: none">✓ Consultas periódicas✓ Posta en común durante as avaliacións trimestrais✓ Fichas individualizadas de rendemento

11. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Están incluídas na PXA e aprobadas polo Consello escolar ao inicio do curso

12. REFERENCIAS NORMATIVAS

- Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).
- Real Decreto 1105/2014, do 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).
- Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29).
- Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29). No caso das programacións didácticas de Educación Primaria, Decreto 105/2014, do 4 de setembro, polo que se establece o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 9).
- Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21).
- Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/16 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29).